

OPEA515 Tuntisuunnitelma

Tunnin pitäjä: Saara Knuutila

Opetettava ryhmä: 8F

ke 15.11. klo 12.30-13.15

Johdatus lyriikkaan

Tunnin tavoite: Lähestytään uutta aihetta erityyppisten runojen kautta. Saadaan käsitys siitä, mitä runous ja runouden lajit ovat. Tehdään itse runot, jotka kuvaavat jokaista omalla tavallaan.

- Läsnaolijat ja kuulumiset
- Mistä tunnistat runon? Näytän esimerkkejä erilaisista runoista, esim. perinteinen runo, moderni runo, visuaalinen runo, kansanruno, haiku, tanka, rap-lyriikat... Havainnollistetaan esimerkkien avulla, että runon määritelmä hyvin monimuotoinen. (10-15 min)
- Mitä runous on, runouden eri lajit (diaesitys), oppilaat kirjoittavat vihkoon. (Nikolle tulostettava)
 - runous eli lyriikka alun perin laulaen ja tanssien esitettyä, suullista sanataidetta, vanhin kirjallisuuden laji
 - antiikin kreikan jumalrunoudesta tunteita välittävään runouteen
 - runon alalajeja: balladi, elegia, oodi, hymni, tanka ja haiku
 - perinteinen ja moderni runous
 - kappaleiden lyriikat (15-20 min)

Tehdään yhdessä runoselfiet seuraavalla kaavalla:

Kirjoita liikoja miettimättä:

1. lempikukkasi
2. lempivärisi
3. suomen kielen kaunein sana
4. suomen kielen rumin sana
5. lapsuuden toiveammatti
6. mieleen tuova adjektiivi
7. vuodenaika

Sijoita sanat runokaavaan ohjeiden mukaan (sanoja saa taivuttaa):

Olen kuin (2) (1)

(6), (7), (5)

En (4)

vaan aito/kaunis/oikea/hyvä (3)

Opettaja näyttää malliksi omansa. Jokainen kirjoittaa vihkoonsa oman runoselfien. Runoselfiet luetaan parille. Runoselfien yhtenä tarkoituksena on osoittaa, että runot voivat olla helposti lähestyttäviä - kuka tahansa voi tehdä oman runon suht helposti. (15 min)

to 16.11. klo 10.05-11.00

Syvennämälle lyriikkaan ja sen analysointiin

Tunnin tavoite: Syvennetään aihetta ja annetaan oppilaille työkaluja runojen analysointiin. Opitaan tunnistamaan tyypillisiä runojen piirteitä.

Tarvikkeet: Esimerkkirunot, käsitteemonisteet

- Läsnaolijat ja kuulumiset
- Lausun Eino Leinon Nocturnen, näytetään se esim. dokumenttikameralla, jotta oppilaat saavat samalla seurata sitä. Pohditaan sitä, miltä runo kuulostaa lausuttuna. Onko Nocturnessa jotain erityispiirteitä, joista oppilaat tunnistavat sen olevan runo. Nocturne edustaa perinteistä runoutta (selkeä rakenne, soinnillisuus, poljento). Tästä päästään runojen käsitteistöön, jonka avulla runoja voidaan analysoida. Käsitteiden tarkoitus toimia oman tulkinnan tukena. (10 min)
- Käydään läpi runojen käsitteistöä, havainnollistavia esimerkkejä ainakin Jenni Haukion, Tommy Tabermannin ja Katri Valan runoista (diaesitys). Samalla oppilaat saavat tehtäväkseen monisteella yhdistää oikeat käsite ja selitykset sitä mukaa, kun kerron niistä. (30 min)
 - puhuja, kuuntelija
 - rakenne: säkeistö ja säe, alku- ja loppusointu, äännerakenne, toisto, vastakohdat, rinnastus, tauot, välimerkit, säkeenylitys, motiivi
 - kielen kuvallisuus: vertaus, metafora, personifikaatio, symboli (metafora: kaksi erilaista asiaa tuotu yhteen ikään kuin ne olisivat sama asia, lukija tekee päätelmät siitä)
 - kielen monimerkityksisyys, puhekieli, kirjakieli
 - runon nimi
 - intertekstuaalisuus
 - ulkoasu
- Kirjoitetaan oma lyhyt runo vihkoon käsitteitä hyödyntäen. Kannustan käyttämään esimerkiksi alku- tai loppusointuja ja muitakin piirteitä. Annan myös esimerkkejä. Suluissa olevat säkeet voi jättää pois, jos aikaa ei ole riittävästi.

Mieti aluksi maisemaa, joka näkyy, kun katsot kotisi ikkunasta. Mieti aluksi missä huoneessa olet ja miltä maisema tuon huoneen ikkunasta näyttää.

1.säe: Kirjoita lause, jossa kuvaat yhtä asiaa, joka ikkunasta näkyy.

2.säe: Kirjoita lause, jossa kuvaat toista asiaa, joka ikkunasta näkyy, ja käytä kuvauksessa personifikaatiota.(anna esimerkki)

3.säe: Kirjoita säe, jossa kuvaat jotain pientä ikkunasta näkyvää yksityiskohtaa.

(4.säe: Kuvaa jotain asiaa, joka näkyy ikkunan tällä puolella.)

5.säe: Kuvaa maisemaa kokonaisuudessaan ja käytä kuvauksessa metaforaa. (anna esimerkki)

(6.säe: Kuvaa katsojan kokemuksiäsi minämuodossa.)

7.säe: Lopeta ajatukseen, jota ajattelet, kun katsot ikkunasta. (15min)

to 16.11. klo 11.45-12.20

Tunnin tavoite: Tehdään omat sanomalehtirunot, joiden avulla päästään kokeilemaan omia runoilijan taitoja ja kokeilevaa runoutta. Yritetään ymmärtää, että runoihin ei ole olemassa vain yhtä oikeaa tulkintaa, vaan se riippuu aina tulkitsijan omasta maailmankuvasta. Pohjustetaan seuraavan tunnin aihetta kotitehtävänannolla (seuraavalla tunnilla käsittelemme laululyriikoita ja sovellamme opittuja runoanalyysin käsitteitä niihin).

Tarvikkeet: sanomalehtiä, tusseja, liimapuikkoja, sakset

- Tehdään sanomalehtirunoutta: valitaan lehdestä lyhyt juttu ja valitaan siitä sanat, jotka yhdessä muodostavat runon. Näytän omatekemäni runon esimerkiksi. Valmiit runot viedään luokan takaosaan pulpettirivistölle, tarkastellaan yhdessä tuotoksia galleriakävelyn tyyliin, analysoidaan ja tulkitaan melko kevyellä otteella runoja. Lopuksi jokainen liimaa oman sanomalehtirunonsa vihkoon. Heitä, jotka ovat nopeasti valmiita, voin ohjeistaa tekemään omaan vihkoon sanomalehdestä leikkaa ja liimaa- tyypisen runon. (30min)
- Annetaan kotitehtävä seuraavaa tuntia varten: tuo mukanaasi lempikappaleesi (suomenkieliset) lyriikat. Maanantaina tarkastelemme laululyriikoita, jokainen saa tarkastella omaansa. Lyriikoiden tulee olla löydettävissä netistä tabletilla. Jos joku unohtaa tuoda, hankin varalle joitakin (ohjeistus dialla). (5min)